

124 zavrátí poznání. A toho, a právě toho není u p. Medka. Vezměte si jen kteroukoliv jeho strofu: jak řídké, jak nezabydlené ani duchem, ani věcmi, ani intelektem, ani smysly! K básnické tvorbě není třeba, aby básník psal volným veršem; tvořiti může i v starých útvarech, poněvadž je může prožehnout a prosvítit novým záchvěvem života, výlevem nové krásy — nejsou to právě věci hmotné, nýbrž kvality duchové. Pan Medek naproti tomu má zde převahu básní nerýmovaných, volně rytmovaných; a přece jak *staré* jsou svým vnitřním zorem a výrazem! Na příklad zcela náhodně voleno: „Ztím tě, jak stoupáš malýma nožkama / z *podivných nesvětských luhů* (jak prázdná, nic neříkající, pouhá vycpávka!), / *podivnou, nesvětskou v ruče / kytičku* (item!). / Zříš mne, jak teskný jsem, dětský, / jak pýcha mi uniká z řader (jak frázovitě, nejadrně!), / jak hledím na tebe u vytržení, / usměješ se? — — —“ (39) Jak mátožné! Prázdné! Beztvaré!

Pan Medek jest jistě o sobě přesvědčen, že tvořil z hlubin svého nitra, že vynesl na povrch jeho spodní, temný a rvavý proud. A přece je to klam. Nevynesl skoro nic jiného než všechno, co jsme již stokrát v jiném spojení a jiné souvislosti četli. Prožil snad poctivě své utrpení a vykoupení jako člověk — nechci a nemohu mu toho upírat —, ale ne jako básník. To první nás naprosto nezajímá, to je jeho soukromá věc; jediné důležité jest to druhé; a zde selhává skoro úplně. (Vyňal bych jen asi dvě čísla: „Opoledne“, „Zvony“, ostatně ani to nejsou veledíla básnická, jen slušnější průměr.)

Stále se mně vrací ta představa: slušný, dobře vychovaný pán, který ví, co a jak se říká v dané situaci. Povídá to elegantně, měkce, libivě, salónně; když přijdou tzv. hluboká místa, klade si prst na čelo nebo si čechrá vlasy. Dámy jsou uneseny. A místy cosi jako salónní tenor. Zakoketuje si s veršovou ruládou, pomazlí se s konvenční frází. A konečně — a to je to nejděsnější na tom — je to upřímné: neboť člověk je tak ustrojen, že se tím i utěší.

Protest

Legionářské nakladatelství Čin rozesílá právě román německého romanopisce Adolfa *Uzarskiho* Mufík, román, o němž se domnívá jeho autor, že je humoristický. Na mém exempláři je obálková páska, kde je tahle produkce srovnávána s nikým menším než s Rabelaisem. To je bráti jméno boží nadarmo. Nevím, jakou má nebo nemá kritickou pověst Uzarski v Německu; má-li dobrou, je však ukradena. Přečetl jsem celé ty „psovy memoáry“ a mohu říci, že to není nic než nějaká kopa většinou lechtivě oplzlých nebo neomalovaných vtipů, navlečených

na šňůru zcela laciného a konvenčního děje; většinu těch vtipů znám dobrých dvacet třicet let, z doby, kdy jsem prohlížel *Simplicissima*. Tak třeba o té hubené paní pastorce, která promrskává denně svého tučného záletného manžela, četl jsem v doprovodu mnohem lepších kreseb T. T. Heinových. Že je Uzarski nepřítel feudálního a kaiserovského Německa, nesmí nás klamat o jeho nízké hodnotě básnický tvůrčí. „Ne každý, kdo mi říká: Pane...“ Nakladatelství Čin má celou knihovnu překladů; některé jsou dobré, jiné jsou zajímavé, jiné posléze pochybné. Ale zcela nepochybný jako nehodnota je Uzarski. Po dílech stokrát cennějších, než je tento Uzarski, hází se doma blátem a takováhle prostřednost se k nám uvádí za hlaholu trub a bubnů . . . Právě proto, že jde o vážnou věc, jako je románová knihovna Proud, píše svou výstrahu.

125

Národnostní dorozumění

Obyčejně se vzájemně nenávidí lidé, kteří se buď vůbec neznají, nebo kteří se znají jen špatně. Návist je ve své podstatě omyl, nedostatek poznání, nedostatek rozumového světla. Neříkám tím, že jestliže se navzájem lépe znají — obyčejně po vzájemných výprascích —, že se právě milují. Ne. Ale zpravidla se učí vzájemně účtět a snášenlivosti.

O národech platí totéž. Mezi námi a Němci bylo už dost nenávisti, aby se poznalo, že je bezvýsledná a škodlivá. Je nejvyšší čas ne-li k lásce, tedy přece k toleranci.

Český lid potřebuje být k toleranci právě tak málo vychováván jako německý. Lid se navzájem snáší zcela dobře na obou stranách. Na národnostním rozhraní se Češi i Němci naučili spolu vycházet. Život tu byl silnější než teoretické programy a diktáty ať z Prahy, ať z Li berce. Hospodářský, obchodní, společenský a náboženský život a last not least přirozený takt srdce a duše jsou vždy silnější než teoretická teorémata.

Kdo však musí být k toleranci vychován, jsou *intelektuálové* na obou stranách. Romain Rolland už řekl, že měl-li by být někdo po světové válce pěkně tiše, měli by to být intelektuálové, protože oni roznítili světovou válku, oni ji prohráli. Jejich dítětem je národnostní nenávist a šovinismus. Oni z nich žili a těžili. Imperialismus, fašismus, šovinismus, to vše je dílo povalečů, kteří, když se jim nezamlouvalo počestné řemeslo, vynašli si tohle nepoctivé, ale ohromně snadné. Čeho je dnes Evropě třeba, je znemožnit jim toto řemeslo všemi silami a tak dokonale, jak jen možno.

Myslím, že se starými intelektuály toho moc nepořídíme. Jejich převýchova je více než problematická. Budou si dále bláze žít i umírat ve své hlouposti.

S výchovou ke kulturní slušnosti se musí začít na obou stranách u *intelektuální mládeže*. Je nezbytně třeba najít vyšší ideu, jejímž prostřednictvím by mohla udržovat česká i německá mládež vzájemnou pospolitost. Může to být náboženství nebo věda nebo umění nebo poesie a literatura.

Čech, který poznal a který si zamiloval Luthera, Goetha, Bacha, Kanta, Liebermanna, Hauptmanna, nemůže už Němce nenávidět. A vice versa: Němec, který poznal Husa, Chelčického, Komenského, Smetanu, Březinu, Preislera, nemůže se dát poštvat proti Čechům. Jde jen o to, aby se toto poznání a tato láska uskutečnily brzy, pokud možno v mládí, protože takové zážitky jsou nejsilnější a určují charakter a životní orientaci. Mnoho tu mohou působit školy, divadla, náboženské, literární a žurnalistické organizace. Proč by nemohly na příklad YMCA nebo YWCA přímo programově pěstovat národnostní snášenlivost jako náboženský postulát a náboženskou praxi? Proč by nemohly být z tohoto hlediska zpracovány čítanky našich českých a německých obecných i vyšších škol? Proč bych nemohl vidět v Praze v českém divadle Hauptmannova Floriana Geyera a v německém třeba Dvořákovy Husity? Proč by nemohli konat čeští universitní profesori pohostinské přednášky na německých vysokých školách a němečtí profesori rovněž pohostinské přednášky na universitách českých v Československé republice? Proč by nemohli němečtí studenti především slavistiky studovat v celých skupinách v Praze, v Brně a v Bratislavě a naši studenti slavistiky v Německu? Proč by se u nás nemohlo organisovat překládání z němčiny a u Němců překládání z češtiny tak, aby přímo sloužilo kulturnímu sblížení obou národů?

Zvlášť hodně tu očekávám od pokroku sociálních idejí u obou národů. Dobře pochopený socialismus nese v sobě prvek bratrství a humanity jako podstatnou součást a vede bezprostředně k světové solidaritě.